

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,

faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, <http://www.sam.lt>.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
ministerijai

2018-11-22 Nr. (2.2.4-413) 10-8262

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL ATSKIRŲ PROFESIJŲ, KURIŲ DARBUOTOJŲ TRŪKSTA LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ ĮSTAIGOSE, SĄRAŠO PATVIRTINIMO“ PROJEKTO (TAIS Nr.18-11469(2))

2018 m. birželio 22 d. Sveikatos apsaugos ministerijoje vyko pasitarimas, skirtas aptarti priežastis, sąlygojančias ilgus vaikų ir paauglių teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizių atlikimo terminus. Pasitarimo metu buvo pristatyta Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VTPT) informacija dėl ilgų vaikų ir paauglių teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizių atlikimo terminų. Viena iš ilgų vaikų ir paauglių teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizių atlikimo terminų priežasčių, kurias VTPT pristatė, yra žmogiškųjų resursų trūkumas dėl neadekvataus darbo užmokesčio už labai sudėtingą profesinę vaikų ir paauglių teismo psichiatrų ekspertų veiklą. Kita ilgų vaikų ir paauglių teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizių atlikimo terminų priežasčių yra padidėjęs darbo krūvis dėl padidėjusio teismo nutarčių atlikti teismo ekspertizes skaičiaus bei šaukimų dalyvauti teismo posėdžiuose skaičiaus (pavyzdžiui, VTPT teismo Vaikų ir paauglių skyriuje 2016 m. gauta 160 teismo nutarčių, 2017 m. gauta 295 teismo nutartys, 2018 m. 1-ame pusmetyje gauta 155 teismo nutartys, t. y. ekspertizių skaičius nuolat auga), dėl to dar labiau jaučiamas žmogiškųjų resursų trūkumas.

Teismo psichiatro ir teismo psichologo eksperto paruošimas trunka kelis metus. Asmenims, siekiantiems tapti teismo psichiatrais ekspertais, teismo psichologais ekspertais, keliama dideli reikalavimai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymo 5 straipsniu, jiems būtina turėti aukštąjį išsilavinimą, atitinkantį pasirinktai eksperto specializacijai, praeiti papildomą pasirengimą (1-2 metai), išlaikyti teismo eksperto kvalifikacijos ir teisinių žinių egzaminus, taip pat būti neteistam už labai sunkų ar sunkų nusikaltimą teisingumui, valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams. Įgiję teismo eksperto kvalifikaciją ir išlaikę egzaminą, teismo ekspertai turi žodžiu ir raštu prisiekti Teisingumo ministrui, tik po priesaikos, teisingumo ministro įsakymu, jie yra įrašomi į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą ir įgyja teisę atlikti teismo ekspertizes. Būtina pažymėti, kad minėti asmenys prieš tai turi turėti specifinių darbui reikalingų žinių, kurias galima įgyti tik stažuotės ekspertinėje įstaigoje metu (1 m.), nes teismo eksperto darbas reikalauja labai kokybiškų specialiųjų žinių ir pirminės praktinės patirties, kuri užtikrina reikiamą ekspertinių tyrimų kokybę tiek baudžiamajame, tiek civiliniame procese. Pažymėtina, kad teismo eksperto darbas yra pastoviai susijęs su baudžiamąja atsakomybe.

Teismo psichiatrų ekspertų, teismo psichologų ekspertų, o taip pat ir kito sveikatos priežiūros personalo darbas yra sunkus, atsakingas ir pavojingas. Pavojingumas pasireiškia tuo, kad jie tiesiogiai bendrauja su nusikalstamas veikas padariusiais tiriamaisiais, pastoviai išlieka padidinta rizika nukentėti nuo tiriamųjų asmenų veiksmų, nes apie trečdalis tiriamųjų atvyksta ūmiose ir paūmėjusiose psichozės būklėse.

Pastoviai didėja minėtų specialistų darbo krūvis, teismo psichiatrijos ekspertizės tampa vis sudėtingesnės, teismai kelia pastoviai didėjančius reikalavimus teismo ekspertizės aktams. Pakeitus

Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse ir Lietuvos Respublikos civiliniame proceso kodekse (CPK) civilinį neveiksnumą reglamentuojančias nuostatas, žymiai padaugėjo teismo paskirtų psichiatrijos ekspertizių skaičius. Ekspertizių skaičius padidėjo ir dėl įgyvendintų įstatymų ir teisės aktų pakeitimų, skirtų smurto artimoje aplinkoje prevencijai. Padidėjusį krūvį turi atlikti nepadidėjęs ekspertų skaičius. Be to, vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 87, 400 str., CPK 248 str., ekspertai privalo dalyvauti teismo posėdžiuose (duoti paaiškinimus dėl pateiktos ekspertinės išvados, priverčiamųjų medicinos priemonių skyrimo, asmenų pripažinimo neveiksniais procesuose ir kt. atvejais). Norime atkreipti dėmesį, kad teismo psichiatrai ekspertai teismo posėdžiuose dalyvauja be papildomo atlyginimo. Didelis darbo krūvis, aukšti reikalavimai teismo psichiatrijos ekspertizės aktams ir dažnas dalyvavimas apklausose teismo posėdžių metu sukuria labai didelę emocinę įtampą, kuri neigimai veikia ekspertų sveikatą.

Dirbti gydytoju psichiatru asmens sveikatos priežiūros įstaigoje pakanka medicininio išsilavinimo ir gydytojo psichiatro licencijos, tuo tarpu teismo eksperto kvalifikacijai, kaip buvo minėta, keliama padidinti reikalavimai ir jų darbas dėl ypatingų darbo sąlygų sudėtingesnis. Europos Sąjungos šalyse teismo psichiatrų ekspertų darbo užmokestis yra 20-25 % didesnis nei kitų gydytojų psichiatrų, kadangi jų paruošimas trunka dvejais metais ilgiau.

Teismo psichiatrų ekspertų darbo užmokestis visose tarnybos teismo psichiatrijos ekspertiniuose skyriuose yra mažesnis už dirbančio viešojoje psichikos sveikatos priežiūros įstaigoje gydytojo psichiatro atlyginimą (Vilniuje, Kaune, Utenoje, Rokiškyje, Panevėžyje, Šiauliuose, Klaipėdoje), taip pat žymiai atsilieka ir vidurinio, ir jaunesniojo medicininio personalo (slaugytojų, sanitarų) darbo užmokesčio dydis nuo kitų psichiatrijos stacionarų. Tai yra viena iš priežasčių, dėl ko tarnyba negali užpildyti esančių laisvų teismo ekspertų darbo vietų. Be to, dėl mažesnio atlyginimo ir sudėtingesnių darbo sąlygų, sunku išlaikyti ir šiuo metu VTPT dirbančius specialistus. Esant žmoniškųjų resursų stokai, gali susidaryti labai dideli sunkumai laiku įvykdyti teismų paskirtus ekspertinius tyrimus, dėl ko gali ženkliai trikti sklandus teismų darbas.

Atsižvelgiant į tai, prašome papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašo patvirtinimo“ projektą (TAIS Nr.18-11469(2)) į atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašą įrašant gydytojas teismo psichiatras (profesijų klasifikatoriaus kodas 221272) ir teismo psichologas (profesijų klasifikatoriaus kodas 263408)

Teisėkūros ir teisinio vertinimo skyriaus vedėja
laikinais vykdanti ministerijos kanclerio funkcijas

Rita Cicėnienė

Edita Bishop, tel. (8 5) 260 47 09, el. p. edita.bishop@sam.lt

100 Atkurtai
Lietuvai

